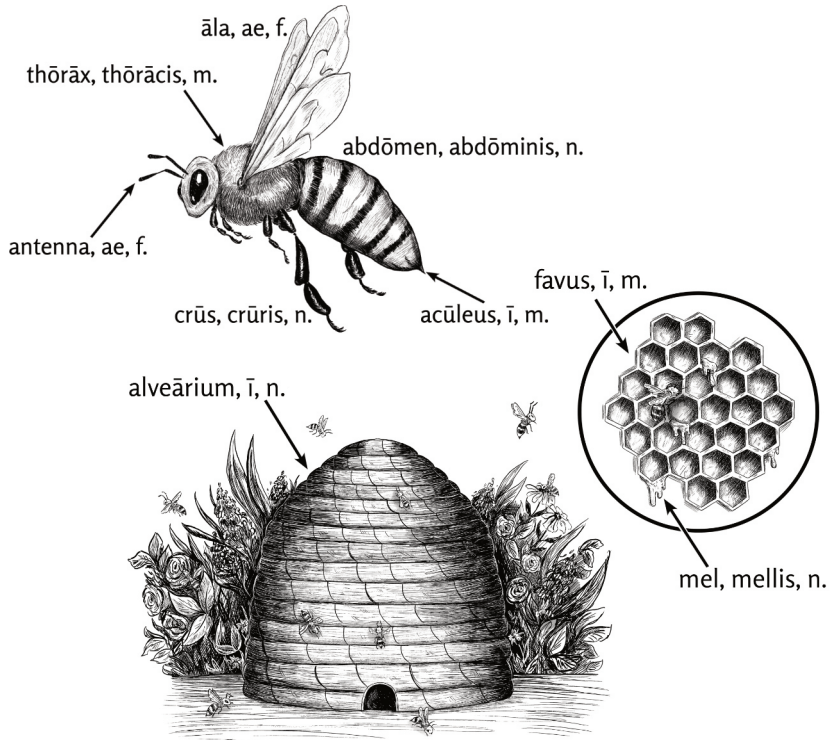

II. DĒ APE

A. Intrōductiō

- 1 Apis est insectum quae mel ē flōribus facit.
apis, apis, f
- 2 Apēs habitant in alveāriō. Alveāria saepe in arboribus pendent.
- 3 Sunt quoque alveāria ab hominibus cōstrūcta.
- 4 Alveāria favīs cōstrūctae sunt. Favi mel continent. Favi fōr-
- 5 mam hexagōnī habent.

B. Carthāgō et Apēs (Carolus Ruaeus)

P. Vergilius Marō (70–19 A.C.) est maximus poēta Rōmānōrum. Magnum eius opus erat *Aenēis*, fābula dē hērōe Troiānō et conditū Rōmae. In hāc lēctiōne, quae parāta est ē līneīs 421–437 librī prīmī, hērōs Aenēās, post nāvium suārum ruīnam, venit ad Carthāginem, urbem Āfricānam. Ā monte Aenēās spectat Carthāginem et Carthāginiēnsēs labōrantēs in urbe. Vergilus populum comparat apibus labōrantibus in agrō alveāriōque.

Legētis ĩnfrā paraphrasim huius fābulae prōsam, ā Carolō Ruaeō scrīptam. Carolus Ruaeus (A.D. 1643–1725) fuit sacerdos Societātis Iēsū Gallicus quī filium Rēgis Ludovīcī XIV docuerat et ad prīncipem docendum nōnnūllās paraphrasēs operum classicōrum scrīpserat.

1 Aenēās admirātur magnitudinem urbis, ubi erant ōlim casae,
2 admirātur portās, et tumultum, et pavīmenta viārum. Festi-
3 nant ārdentēs Tyrii: pars extendit mūrōs, et ērigit arcem, et
4 manibus rotat lapidēs: pars ēligit locum ad tēctum, et cingit
5 fossā: ēligunt iūra, et magistrātūs et sacrum cōsilium. Illic
6 aliī excavant portūs, illic aliī pōnunt profunda fundāmenta
7 theātrī, et secant ē rūpibus ingentēs columnās, quae sint alta
8 ōrnāmenta futūrārum scēnārum.

9 Tālis est eōrum labor, quālis labor occupat apēs sub sōle, ac-
10 stāte incipiente, per agrōs flōridōs: quandō ēmittunt gran-
11 diōrem subolem generis, aut cum dēnsant mella liquidiōra, et
12 implent alveāria suāvī nectare, aut excipiunt onera venientium
13 ē pāstū, aut collectā turmā expellunt ā stabulis suis fūcōs, pi-
14 gra animālia. Omnēs intentī sunt ad opus, et mella odōrāta
15 olent thymum. “Ō fēlicēs, quōrum mūrī iam ēriguntur,” in-
16 quit Aenēās, et spectat altitūdinem urbis.

C. Apēs, Fūcī, et Vespa Iūdex (Aesōpus)

C. Iūlius Phaedrus (15 A.C.–A.D. 50) erat scrīptor fābulārum. Fābulās Aesōpī Graecās in linguam Latīnam trānstulit. In hāc fābulā, apēs et fūcī dē possessiōne alveārīī arguunt. Ergō, argūmentum eōrum ante vespam iūdicem fertur.

1 Apēs in altā quercū favōs fēcerant, quōs fūcī inertēs dicēbant
2 esse suōs. Līs ad forum dēducta est, vespā iūdice, quae, cum
3 genus utrumque nōsset pulcherrimē, lēgem hanc prōposuit
4 duābus partibus: “Nōn inconveniēns est corpus, et pār est co-
5 lor, ut plānē rēs in dubium meritō vēnerit. Sed, nē religiō mea
6 peccet imprūdēns, alvōs accipite et in cēram opus īfundite
7 ut, ex sapōre mellis et fōrmā fāvī, auctor appāreat hōrum dē
8 quibus nunc agitur.” Fūcī recūsant; apibus condiciō placet.
9 Tunc vespa hanc sententiam rettulit: “Apertum est quis nōn
10 possit et quis fēcerit. Quāpropter apibus frūctum suum restituō.”

D. Cupīdō ab Ape Pūnctus Queritur (A. Alciātus et H. Stephanus)

Carmen proximum Theocritō, poētae Graecō pāstōrālī (c. 300–260 A.C.) attribūtum est. Andrēa Alciātus id Latīnē reddidit (A.D. 1534).

- 1 Alveolis dum mella legit, percussit *Amōrem*
- 2 *fūrācem mala apēs*, et *summīs* spīcula liquit
- 3 in *digitīs*: tumidō gemit at puer anxius ungue,
- 4 et quatit errābundus humum, Venerīque dolōrem
- 5 indicat et graviter queritur, quod *apīcula parvum*
- 6 *īpsa* īferre *animal* tam noxia vulnera possit.
- 7 Cui rīdēs Venus: “*Hanc* imitāris tū quoque,” dixit,
- 8 “nāte, *feram*, quī dās tot noxia vulnera parvus.”

Haec versiō invenītur inter *Anacreōntēa*, carmina Graeca ab Anacreōnte poētā (saec. 6 A.C.) īnspīrāta. Henricus Stephanus, typographus ērudītissimus et praeclārus tempore Artium Renā-tārum, hoc carmen Latīnē reddidit (A.D. 1554).

- 1 Inter rosās Cupīdō
- 2 apīculam iacentem
- 3 nōn vīdit estque pūctus.
- 4 Manumque sauciātus,
- 5 mox ēiulāre coepit.

6 Et cursitāns volānsque
7 ad candidam Cythērem,
8 “Heu, occidī, occidī,” inquit,
9 “vītamque, māter, efflō.
10 Ēn mē *minūta serpēns*
11 *pennāta* vulnerāvit;
12 apem vocant colōnī.”
13 Tunc illa, “Apis sī acūmen
14 tantum facit dolōrem,
15 quantum putās dolēre
16 quōs tū ferīs, Cupidō?”

E. Rēx Apum

(Bartolomaeus Anglicus, *Dē Proprietātibus Rērum*, 12.4, 18.11)

Bartolomaeus Anglicus (A.D. 1202–1273) erat scholasticus medi-
evālis. Librum *Dē Proprietātibus Rērum* scrīpsit, in quō scientiam
multōrum animālium rettulit. In hāc lēctiōne, Bartolomaeus
rēgem apum dēscrīpsit: quālēs apēs rēgēs fierent, quōmodo apēs
rēgem suum honōrārent, et quōmodo apēs rēgem in volātū
attenderent.

1 Apēs rēgem sibi creant. Ipsae sibi populōs ōrdinant. Et tamen
2 licet positae sub rēge, ipsae tamen sunt liberae. Et rēgem sibi
3 substituunt et nātūrālī affectū diligunt, et summā dēfēsiōne
4 dēfendunt et prō eō perire pulchrum putant. Rēgī suō tantam
5 reverentiam exhibent ut nūllae dē suis domibus exire audeant
6 nec ad aliquōs prōdire pāstūs nisi rēx fuerit ēgressus et volātus
7 sibi vindicāverit prīncipātum. Ēligunt autem apēs sibi rēgem
8 in magnitūdine et speciē magis insignem. Et quod in rēge
9 praecipuum est, ēligunt mānsuētūdine clāriōrem. Etsī habeat
10 acūleum, eō tamen nōn ūtitur ad vindicandum. Nātūrālīter
11 autem apēs tantō sunt leviōrēs, quantō cēteris sunt maiōrēs.
12 Sed et apēs quae nōn obtemperant rēgī propriā condemnā-
13 tiōne sē mulctant ut acūlei sui vulnere moriantur.

14 Mīranda autem est circā rēgem plēbis oboedientia. Nam cum
15 prōcēdit, tōtum exāmen circā ipsum conglobātur. Et ab ipsō
16 agmine velut aciē militum cingitur et vāllātur et prō multi-
17 tūdine obsequentium tunc temporis vix vidētur. Cum popu-
18 lus apum in labōre est, ipse intus est et circumit similis exci-
19 tantī, sōlus ā labōre est immūnis. Circā quem et apēs adsunt
20 quaedam habentēs acūleum tamquam lictōrēs quī auctōritāte
21 assiduā rēgis sunt cūstōdēs. Et ipse rārō prōcēdit forās nisi
22 quīn exāmen tōtum dēbet exīre. Cuius exitus intelligitur ante
23 diēbus aliquot exercitū murmurante et quasi ad exitum sē
24 praeparante.

F. Mōrēs et Prōgeniēs Apum (Vergilius, *Geōrgica* 4.177–206)

Antequam *Aenēida* scrīpsit, Vergilius quattuor librōs *Geōrgicōn* composuit. *Geōrgica* dēscrībunt rēs rūsticās et vītā agricolārum. In hāc lēctiōne, Vergilius mōrēs ēt prōgeniem apum refert. In fine, rēgnum apum comparat societātī Rōmānae suae.

1 Cēcropiās innātus apēs amor urget habendī,
2 mūnere quamque suō. Grandaevis oppida cūrae
3 et mūnīre favōs et daedala fingere tēcta.
4 At fessae multā referunt sē nocte minōrēs,
5 crūra thymō plēnae; pāscuntur et arbuta passim
6 et glaucās salicēs casiamque crocumque rubentem
7 et pinguem tiliam et ferrūgineōs hyacinthōs.

8 Omnibus ūna quiēs operum, labor omnibus ūnus:
9 māne ruunt portīs; nusquam mora; rŭrsus eādem
10 vesper ubi ē pāstū tandem dēcēdere campīs
11 admonuit, tum tēcta petunt, tum corpora cūrant;
12 fit sonitus, mussantque ōrās et limina circum.
13 Post, ubi iam thalamīs sē composuēre, silētur
14 in noctem fessōsque sopor suus occupat artūs.

15 Nec vērō ā stabulīs pluvīā impendente recēdunt
16 longius aut crēdunt caelō adventantibus Eurīs,
17 sed circum tūtāe sub moenibus urbis aquantur,
18 excursūsque brevēs temptant et saepe lapillōs,
19 ut cumbae īstabilēs, flūctū iactante, saburram
20 tollunt; hīs sēsē per inānia nūbila librant.

21 *Illum* adeō placuisse apibus mirābere *mōrem*,
22 quod neque concubitū indulgent nec corpora sēgnēs
23 in Venerem solvunt aut fētūs nīxibus ēdunt:
24 vērū ipsae ē foliīs nātōs, ē suāvibus herbīs
25 ōre legunt, ipsae rēgem parvōsque Quiritēs
26 sufficiunt aulāsque et cērea rēgna refigunt.

27 Ergō ipsās quamvis angustī terminus aevi
28 excipiat, neque enim plūs septima dūcitur aestās,
29 at genus immortāle manet multōsque per annōs
30 stat fortūna domūs et avī numerantur avōrum.

G. Praecōnium Paschāle ('Exsultet')

Praecōnium Paschāle est antīqua ōrātiō Chrīstiāna ad Resur-rēctiōnem celebrandam. Haec ōrātiō in vigiliā Paschatis canitur, in tenebrīs ante magnam candēlam. 'Exsultet' appellātur, quia incipit "Exsultet, iam angelica turba caelōrum." In hāc parte, dē Candēlā Paschālī et opere apum canitur. Laus apis in hāc ōrātiōne ā Vergiliī *Geōrgicōn* librīs īnspīrābātur.

1 In huius igitur noctis grātiā, suscipe, sāncte Pater, laudis
2 huius sacrificium vespertinum, quod tibi in hāc cērei oblātiō-
3 ne sollempnī, per ministrōrum manūs dē operibus apum, sa-
4 crōsāncta reddit ecclēsia. Sed iam columnae huius praecōnia
5 nōvimus, quam in honōrem Deī rutilāns ignis accendit.

6 Quī, licet sit dīvisus in partēs, mūtuātī tamen lūminis dēt-
7 rimenta nōn nōvit. Alitur enim liquantibus cērīs, quās in sub-
8 stantiam pretiōsae huius lampadis apis māter ēdūxit.

9 Ō vērē beāta nox, in quā terrēnis caelestia, hūmānis dīvina
10 iunguntur!